

POORTAOL

GRATIS VESTINGKRANT VOOR EN DOOR BEWONERS VAN DE VESTING WOUDRICHEM
REDACTIE: DAALDERSTRAAT 4 ▼ 4285 AV WOUDRICHEM ▼ info@woudrichemvesting.nl ▼ JAARGANG 22 ▼ 4 Maart ▼ 2024

NOG FF EN DAN STAAT HIJ WEER
BUITEN DE WATERPOORT 'ONZE'
HENRY MET 'N SPLIKSPLINTERNIEUWE
"FRIET VAN ANIET" –KAR!

ULD WOERREKUMS GEZEGDE:
"UNNE SLIMME MAID IS OP UN
CALAMITEIT VEURBERAID."
GAAT DUS OK VEUR DE VESTING OP.

ALTENA HEEFT MEER LOKALE
BRANDWEERPOSTEN DAN LANDELIJK
GEMIDDELDE. DA'S FIJN. MAAR ZE
ZOEKEN DRINGEND VRIJWILLIGERS...

REDACTIE OVERSTELPT MET NAMEN
VOOR "STEEG ZONDER NAAM".
VERKIEZING NAAM IN "MAAS!"
OP 4 APRIL. KOMT ALLEN!

WE ZOEKEN NOG STEEDS
BEWONERS DIE OVER HUN WOON-
OMGEVING WILLEN SCHRIJVEN.
ZOALS LEO. WELKOM!

TRANSPARANTIE VAN DE REDACTIE

In onze zoektocht rond de vraag "Hoe goed de veiligheidsregio voorbereid is op een calamiteit in of nabij de vesting" hebben we in 1ste instantie Bob Proper, hoofdbrandweer afdeling Woudrichem benaderd. Proper antwoordde dat we hierover contact met de gemeente moesten opnemen. "Je moet het zo zien wij komen pas als het probleem zich heeft voorgedaan. Als je het over preventie hebt, dan gaan daar de gemeente en de veiligheidsregio over".

Dus zochten we contact met de gemeente. Maar kwamen de eerste weken niet verder dan de afdeling communicatie o.t.w. 'Team Bestuursondersteuning' zoals het officieel heet. Pas nadat er een mail – met in de cc de politiek verantwoordelijke personen – verstuurd werd, kwam er weer beweging.

Alhoewel zeker enthousiast en ook absoluut bereid, bleek de veiligheidsregio nog best onwennig om 'tekst en uitleg' te geven. Maar het begin is er en dat is belangrijk.

Want hoe goed gekwalificeerd en deskundig de veiligheidsregio ook mag zijn, op de fysieke locatie dienen de bewoners als de ervaringsdeskundigen beschouwd te worden. "Luster us naor diejen minse" is zeker een goed advies.

Tot slot weten we nog steeds niet over hoeveel AOV'ers de gemeente Altena nu wel (of niet) beschikt. Dus dat houdt U van ons tegoed zullen we maar zeggen.

≈ VESTING GOED VOORBEREID OP MOGELIJKE CALAMITEIT ≈

Gealarmeerd door berichten op het journaal werd de redactie in het nieuwe jaar door diverse bewoners benaderd. De kans op ongelukken op het water neemt volgens de Inspectie Leefomgeving en Transport toe en onlangs was er een hoogwerker in de vesting nodig om een schoorsteenbrandje te blussen. Hoe is de vesting op een calamiteit voorbereid vroeg men zich af?

Afgelopen week kreeg de redactie antwoord op twee prangende vragen door adviseur Brandweezorg Gerald van Helden. De eerste vraag was:

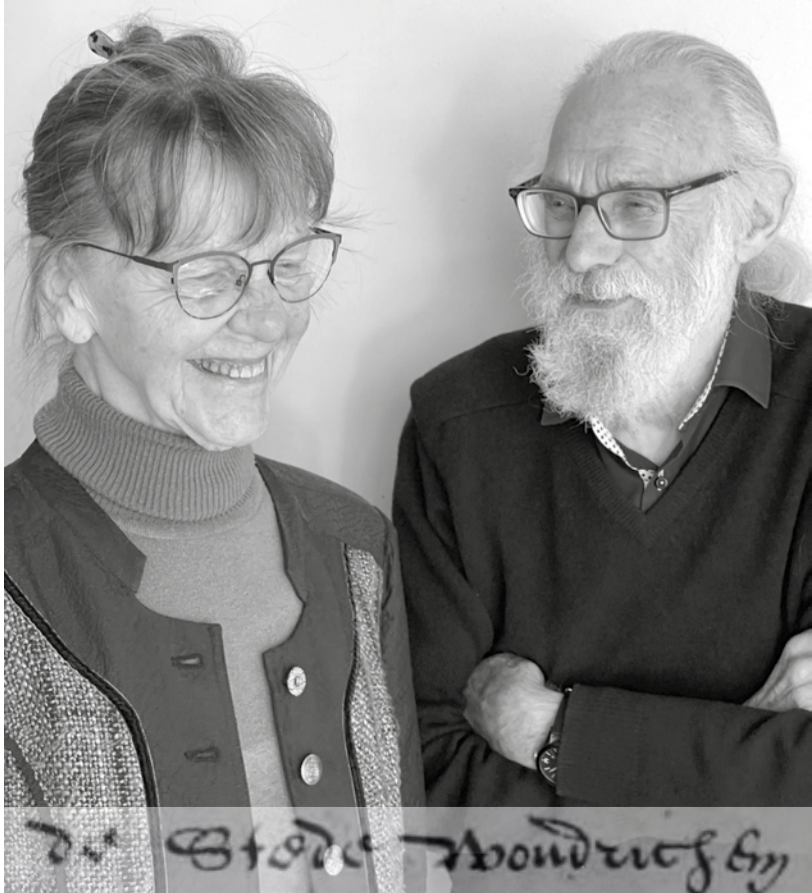
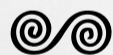
Als er brand uitbreekt in een pand op de Rijkswal (gedeelte tussen de Waterpoort en Janus Baks Bastion) welke bluscapaciteit is daar dan voor beschikbaar? En hoe snel moet die conform het geldende rampenbestrijdingsplan ter plekke aanwezig kunnen zijn? "Twee dingen zijn van belang om snel een eventuele brand in een woonhuis te kunnen blussen: Een geschikte bluswatervoorziening en een goede bereikbaarheid

van zowel die voorzieningen als de locatie waar de brand is" aldus Gerald. Vestingbewoners die aldaar wonen hoeven zich geen zorgen te maken: "Mijn collega bevestigen dat er voldoende bluswatervoorzieningen zijn: namelijk drie punten op de Rijkswal en drie – op de Hoogstraat. Eén van de drie op de Rijkswal is normaal gesproken voldoende om de eerste bluswagons optimaal in te kunnen zetten." Bij een 'normale' huisbrand die tijdig gemeld is, bijvoorbeeld als de rookmelder alarm heeft geslagen, moet dat afdoende zijn. Zeker omdat de wagen zelf ook nog eens 2000 liter bluswater bij zich heeft. In het geval dat er opgeschaald zou moeten worden naar een tweede wagen dan is er ook daar voldoende bluswatercapaciteit voor. En in een uitzonderlijke situatie kan er nog altijd nog een extra pomp bijgezet worden die water uit de rivier haalt. Omdat de brandweerkazerne nagenoeg grenst aan de vesting is de opkomsttijd binnen de landelijke norm. Dus geen punten van zorg hier.

De tweede vraag was: Als er op de Maas, Waal en/of Merwede ter hoogte van (of in de buurt van) de vesting een aanvaring tussen twee binnenvaartschepen plaats vindt waarbij brand uitbreekt, welke bluscapaciteit is daar dan voor beschikbaar? En hoe snel moet die conform het geldende rampenbestrijdingsplan ter plekke aanwezig kunnen zijn? "Uit de praktijk leren we dat bij dergelijke ongevallen de betrokken schepen bijna altijd nog in staat zijn om zelf naar een aanlegplek te varen. Waardoor het blussen met een reguliere brandweergagen(s) gewoon mogelijk is. Maar voor de uitzonderlijke situatie dat dit niet mogelijk blijkt, hebben we een contract met Riveer die blusbotten tot haar beschikking heeft. Deze boten hebben dezelfde bluscapaciteit als een moderne brandweergagen en kunnen zeer snel ter plekke zijn. Vanuit Drimmelen hebben we ook nog een dergelijke blusboot achter de hand. Dus ook daar geen reden voor zorg.

ONDERZOEK NADERT VOLTOOIING

DOOR LEO SLUIJMER

Ferd en Johanna van Rooke zijn al geruime tijd bezig met een onderzoek naar de ontwikkeling van de stad Woudrichem vanaf de vroege middeleeuwen.

Onlangs is het onderzoek aangevuld met de laatste grote wijziging van de vesting. Het betreft de periode vanaf het eind van de 16e eeuw. Deze aanvulling beschrijft in grote lijnen de situatie zoals we die nu nog aantreffen in Woudrichem, en is daarom voor de lezers van het Poortaal buitengewoon interessant.

In 2000 kopen Ferd en Johanna de oude bakkerij van Jan Peele (voorheen de bakkerij van Geertruida Groeneveld – alias Trui Mik). De bouwgeschiedenis die bij de verbouwing van hun pand in de Kerkstraat zichtbaar wordt is de aanleiding om in het stadsarchief in Heusden verder onderzoek te doen. Van 'het een komt het ander' is wel heel erg van toepassing op het gedreven duo, en het onderzoek van de oude bakkerij wordt een onderzoek van de hele stad en ommelanden.

Met grote regelmaat wordt de studiezaal bezocht en het archief uitgeplozen. De resultaten van het onderzoek zijn nu bijna compleet te vinden op actumwoudrichem.nl en in het recent uitgegeven boek 'Turf en Kaarsen'.

In de vernieuwde website wordt met notitie 9 de situatie beschreven na de grote stadsbrand in 1573 en de belegering door de Spanjaarden in 1574. De berooide en geblakerde stad wordt met steun en Militaire dominantie onder bestuur van Willem van Oranje opnieuw opgebouwd. Het merendeel van de oude stadsmuren wordt vervangen door een breedvoetige omwalling. Met de uitvoering worden delen van de stad geamputeerd, de stadsranden aangepast, de Landpoort vervangen door de Koepoort, verliest de Molenstraat haar molen, en wordt achter de oude gevangenenpoort de pier in de Merwede vervangen door 'de Bol' zoals we die nu kennen.

Met kennis uit het verleden kunnen we bouwen aan de vesting van morgen. Daarom wordt een bezoek aan de vernieuwde website van harte aanbevolen.

UIT IN VESTING

Za/09 Theater Apolonia "Er waren eens..." Disney Songs door kinderen tussen de 13 en 20 jaar. Matinee: 15.00 € avond 19.00 uur. Entree € 10,- Kijk op FaceBook.

Za/09 Jacoba Cultuurhuis Brabant Sinfonia blaaskwintet. Ook vaste docenten zullen een bijdrage leveren aan dit concert. Entree € 20 incl consumpties

Za/16 Huiskamer Vesting Wandeling vertrek 10.30 uur vanaf Brasserie Zus. Aanmelden via huiskamervesting@gmail.com

Do/21 Woerkumer Biergilde Bierproeverij Brouwer "De 12 Stuyvers" aanmelden via info@woerkumberiergilde.nl

Dj/26 Huiskamer Vesting Paastukjes bij Corrie's Hoekje 20:00 uur inloop vanaf 19:30 huiskamervesting@gmail.com

Vr/29 Woerkumse Literair Café Sholeh Rezazadeh & Vamba Omar Sherif Arsenal 20:00 uur

• N I T I N V E S T I N G •

DE OOIEVAAR

DOOR JAN WILLEM DEN BESTE

Ooievaars behoren tot 's lands grootste en meest markante vogels. Ze bezorgen baby's, staan gebeiteld in historische gevelstenen en pronken op de beste jenever. Toch zijn we niet altijd zuinig geweest op onze Uivers. Vanaf de jaren zestig verpestten we hun bestaanszekerheid met chemicaliën zoals DDT. Dat hielp hun prooidieren om zeep! Uiteindelijk waren er in 1982 nog maar twee bezette nesten in Nederland: in Wapenveld en Schoonrewoerd, waar ik opgroeide.

Om te begrijpen wat er toen gebeurde even wat achtergrond. In de jaren 70, toen het steeds slechter ging met de ooievaar, werd een project opgezet om ze in gevangenschap te fokken en uit te zetten. Begin jaren 80 vlogen een paar van dit soort "project" ooievaars rond, maar broeden deden ze nauwelijks. Eind maart 1982 kwam het ooievaarsvrouw-tje dat al vaker in

Schoonrewoerd had gebroed, aan uit Afrika waar ze had overwinterd. Zoals gewoon, was ze een week eerder terug dan haar oudere man. Snel maakte ze het nest op orde. Toen vloog een jonge knapperd langs: een project-ooievaar die recentelijk was losgelaten. Een vonk sprong over en ze pleegden overspel. Op 4 april kwam evenwel manlief terug uit Afrika. Hij ging uit zijn plaat. Die middag zag ik vanaf ons balkon hoe 2 ooievaars elkaar te lijf gingen met spectaculaire achtervolgingen en duikvluchten. De oorlog ging de volgende dag in alle hevigheid verder, en de eerste journalisten uit Hilversum drongen door tot ons dorp. We waren wereldnieuws! Aan het eind van de dag was de strijd beslecht. Hoe moe het oude mannetje ook geweest moet zijn na meer dan 10 duizend kilometer vliegen vanuit Afrika, hij wist zijn fitte en gemotiveerde rivaal 'nep-ooievaar' te verdrijven. De eieren die al gelegd bleken te zijn, werden uit het nest gesmeten. Man en vrouw kozen voor verzoening en hiermee was 1 van de allerlaatste wilde ooievaar broedsels van Nederland een feit. In 1983 kwam het oude mannetje niet meer uit Afrika terug. Schoonrewoerd gaf vanaf dat moment huisvesting aan gemengde paren, en samen met wat andere nesten in Nederland vormden ze het begin van herstel voor de Nederlandse Ooievaar.

De vermenigvuldiging nam snel Bijbelse proporties aan en 40 jaar later broeden er zo'n 1600 paar in Nederland. Dit had ik als puber in 1982 niet kunnen dromen. In de eerste jaren trok de nieuwe generatie ooievaars nauwelijks naar het zuiden omdat ze overal werden bijgevoerd door vrijwilligers. Toch zijn ze in de loop der jaren hun instinct weer gaan volgen en zo trekt tegenwoordig meer dan de helft van de Nederlandse ooievaars weer naar het zuiden. Ook over de vesting trekken ze, in hoge groepen tot meer dan 80.

Kleinere troepjes strijken ook wel eens neer op de Mosterdpot maar niemand maakt een nest. Er is woningtekort. Ooievaars zijn een beetje lui geworden en wachten liever totdat de mens een nest vlecht en op een dak of paal aanbrengt. In de vesting is nog geen nest. Dat is jammer, want hoe leuk zou het zijn om het geklepper van de ooievaar door de vesting te horen galmen.

**Daarom mijn vraag:
Wie biedt onderdak?
Meldt u zich aan; een nest is zo geregeld. Waarschuwing: Het is geheel op eigen risico. Ooievaars kunnen luidruchtig zijn en spuiten imposante hoeveelheden stront over je dak. Bespreek dit dus eerst grondig met de bureu!**

EEN ANDERE KIJK OP DE VESTING

DE GEEST VAN NEPOMUK

DOOR JAN HORJUS

Teruggekomen van mijn reis naar India en Nepal ben ik wel wat indrukwekkende bouwwerken gewend. Als ik met Jos Korthout voor de rooms-katholieke kerk sta treft mij het verhaal over de patroon-heilige Johannes Nepomucenus (of-tewel Nepomuk). Tja, de kerk is niet de Taj Mahal, dat geef ik toe maar toch is het een pareltje in de vesting. Het beeld van Nepomuk torent boven mij uit. Vooral in Midden-Europa is Nepomuk een brugheilige. Op bruggen waren vroeger vaak kapelletjes of nissen met een beeldje van de heilige aan wie de brug was gewijd. Buurtbewoners staken 's avonds de kaarsen aan. Het gaf veelal een veilige vaargeul aan. Ook moesten de beeldjes de brug voor instorten behoeden. Het volksgeloof dat er zich onder de brug boze geesten zouden bevinden gaf de beeldjes en kaarslicht een extra voordeel. Nepomuk diende aan het hof van de roomse koning Wenceslas IV van Bohemen. Geen lieverdje overigens.

Nepomuk was de biechtvader van Sofie, de vrouw van Wenceslas. De koning was nogal wantrouwend aangelegd en verdacht zijn vrouw van oneerbaar gedrag waardoor ze in de gevangenis verdween. Nepomuk nam haar de biecht af waarna de koning eiste dat Nepomuk hem zou vertellen wat Sofie de biechtvader had toevertrouwd. Maar het biechtgeheim was heilig en Nepomuk bleef na foltering bij zijn weigering. Hij nam zijn 'vak' dus behoorlijk serieus. Daarop werd Nepomuk in 1393 met handen en voeten gebonden in de Moldau geworpen. De wijze van foltering welke eraan vooraf ging zal ik jullie besparen. Nogal wat wonderen zouden daarna hebben plaatsgevonden zoals het droogvallen van de rivier en het verschijnen van een aureool om zijn hoofd van vijf sterren. Zodoende werd Johannes nogal eens aangeroepen bij grote droogte of valse aangifte. Vol respect vervolgen Jos en ik onze weg. Dan denk ik ineens aan mijn eigen Friese vader. Als tiener werd hij tijdens de Tweede Wereldoorlog gemarteld om zijn kameraden te verraden. Pas toen hij dacht volledig te bezwijken fluisterde hij de naam van een verzetsman waarvan hij wist dat hij al gefusilleerd was. Zo lang ik leefde had mijn vader al een kunstgebit. Dat komt door de zoete stoffen waarmee hij werkte in de bakkerij, zei mijn moeder dan altijd.

UN HORTJE GELEJE

DOOR ARIE METZ

Een gebeurtenis kan ingrijpend zijn. Als we terugblikken naar bepaalde gebeurtenissen van eeuwen geleden, dan zien we dat onze voorouders reeds te maken hadden met vreselijke, dodelijke ziektes zoals "de pest" met wereldwijd miljoenen slachtoffers. Un hortje geleje werden wij overrompeld door het "Coronavirus", ook wereldwijd met heel veel slachtoffers. Het begon in China en kwam in maart 2020 naar Nederland. Dat veranderde ons leven enorm en om verspreiding te voorkomen moesten we afstand houden, geen handen schudden, mondkapjes dragen en in thuis-isolatie. Het niet naleven van de regels betekende een boete van 95 euro, scholen en horeca gingen dicht, geen bezoeken aan verpleeghuizen, kerken gingen op slot, avondklok: paniek alom! De wereld stortte in, ook in Woerkum. Het werd hier nog stiller dan stil, moedeloos werden we.

Echter de omstandigheden van onze voorouders waren destijds nog veel beroerder. In ons stadje sloeg in de 16e en 17e eeuw "de pest" genadeloos toe (oorsprong China). Er hangt hier een vreselijke, verstikkende stank en door het branden van Teertonnen gaat men die lucht te lijf. De reuk van walmende pek is beter te verdragen dan de stank van etterende pestbuilen. De artsen toen boden nauwelijks hulp (in tegenstelling tot onze tijd) en als ze hielpen dan droegen ze beschermende kleding en hoofdkappen met rare, lange neuzen waarin kruiden zaten tegen de stank (snaveldokters). Ze waren ook niet verplicht om de "lijders" te helpen en vaak werden zieken buiten de vesting gehouden waar ze elkaar maar moesten bijstaan. Ook toen werden maatregelen getroffen. Als er in een huis "pest" heerste, moest elke bewoner buiten een witte stok in de hand hebben. De deuren en ramen moesten gesloten worden en het huisvuil begraven. Een bos stro aan het huis betekende "hier pest". Varkens niet meer in de vesting maar erbuiten, besmette mensen mogen niet naar de kerk. Bij overtreding een boete van 45 stuivers!

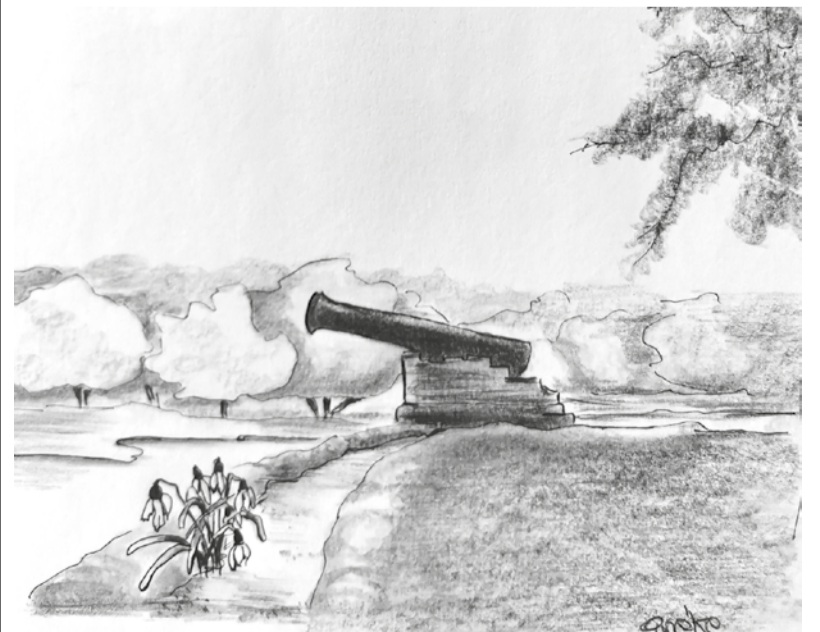
Later werden ook loslopende honden "verspreiders" genoemd. Zo'n hond moest dan door iedereen doodgeslagen worden. Beloning daarvoor van het stadsbestuur: 6 stuivers. Verschillen en overeenkomsten met onze "coronatijd". Toen iedereen bij onze avondklok binnen moest blijven, mochten hondenbezitters wel naar buiten om de hond uit te laten. Sommigen waren dáár dan weer jaloers over. Toen ik op een avond mijn honden uitliet vroeg een Woerkummer me, hangend uit z'n voordeur: "Heeje, lusterde gai 's, kân ik jouw honde 's uitlaote, wânt gai het weer geluk". "Oh jao hoor", zee ik, "âs ut hârd regent zâk oe belle". Vlam ... deur dicht, nooit meer gezien of gehoord. Kik, ziede wel, veul minse zuuke dikkels âllêên mâr d'r èège veurdêël, ondâns âlles : âgge dâ mâr wit.

VERKIEZING NAUW STRAATJE

De oproep van Arie Metz in zijn vaste rubriek, om de steeg tussen de Kerkstraat en de Daalderstraat een echte naam te geven leverde maar liefst 12 reacties op. En dat is weer de aanleiding voor de redactie van "MAAS!" om op 4 april a.s. iedere vestingbewoner op te roepen om te komen stemmen in het Arsenaal. Want de meeste stemmen gelden. Tijdens deze voorjaarseditie van "MAAS!" krijgen de indieners een paar minuten de tijd om 'hun' naam nader toe te lichten. En uiteindelijk zal er dan een verkiezing gehouden gaan worden.

De namen die voorgedragen zijn, hebben of iets met de straten waar de steeg aan verbonden is te maken. Zoals 'Kruitbiersteeg', 'Steensteeg' en 'Stoepsteeg'. Of juist met de verbinding zelf zoals "Tussendoor", "Tussendeurke" en "D'n Deursteek". Ook wordt de steeg met personen verbonden; "D'n Teksteegje", "Rue de la Teck" (beiden verwijzend naar wijlen Jan den Tek) en "Elly's steegje". Of naar iets speciaals zoals de "Heksensteeg" of "Sterrensteeg". Kortom voor elk wat wils. **Noteer alvast 4 april, kom naar "MAAS!" en laat uw stem horen.**

Redactie: Ewa Wildmark + Ronald van den Ende + Leo Sluijmer

Fotografie: Annemiek van Straten • Cartoon: Ineke Becht + Tekeningen: Jan Horjus + Grafische Ooievaar: Ronald v/d Ende

Contact: 06-53 20 60 99 of info@woudrichemvesting.nl

't Poortaal-archief vind je op www.woudrichemvesting.nl en heel veel over Woerkum op <http://www.woerkumshoekske.nl>